

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.1615095
Research Article

Geliş Tarihi (Received): 27.01.2025 Kabul Tarihi (Accepted): 06.12.2025 Online Yayın Tarihi (Published): 30.12.2025

FARKLI ENGELE SAHİP TAKIM SPORCULARINDA YARALANMA KAYGISI VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ*

Fatih Mirze¹ , Atike Yılmaz¹ , Gülşen Filazoğlu Çokluk^{2†}

¹ R. Muş Alparslan Üniversitesi, Muş, TÜRKİYE

² R. Toros Üniversitesi, Mersin, TÜRKİYE

Öz: Bu araştırmanın amacı Türkiye’de bedensel, görme ve işitme engelliler federasyonları çatısı altındaki liglerde bulunan engelli takım sporcularının, yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılan araştırmanın çalışma grubunu gönüllülük esasıyla çalışmaya katılan 34 bedensel, 34 görme ve 37 işitme engelli olmak üzere toplam 105 engelli sporcu oluşturmuştur. Veri toplamada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmış ve veriler Google Formlar aracılığıyla çevrimiçi toplanmıştır. Veriler Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve dağılım normal olmadığı için ikiden fazla karşılaştırmalar için Kruskal Wallis ve korelasyon için Spearman analizi yapılmıştır. Bulgular değerlendirildiğinde görme engelli sporcuların acı çekme kaygı düzeylerinin bedensel ve işitme engelli sporculardan anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Görme engelli olan sporcuların yaralanma kaygılarının psikolojik sağlamlıklarını etkilemediği, bedensel engeli olan sporcuların psikososyal, işitme engeli olan sporcuların ise hem fiziksel hem de psikososyal unsurları içeren yaralanma kaygıları ile psikolojik sağlamlıkları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Katılımcılar bir bütün olarak ele alındığında hem fiziksel hem de çevresel unsurları içeren yaralanma kaygıları ile psikolojik sağlamlıkları arasında ters yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak engelli sporcuların yaralanma kaygıları ile psikolojik sağlamlıkları arasında hem fiziksel hem de çevresel faktörlerden kaynaklanan ters yönlü bir ilişki bulunduğu ve bu ilişkinin engel türüne göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu doğrultuda engelli sporcuların yaralanma kaygılarını iyileştirmek için psikolojik sağlamlıklarını geliştirmeye yönelik çalışmaların yapılması ve yaralanmaların hem fiziksel hem de psikolojik özelliklerle ilişkili olduğunun dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Engelli sporcu, yaralanma kaygısı, psikolojik sağlamlık, takım sporu, psikoloji

THE RELATIONSHIP BETWEEN INJURY ANXIETY AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AMONG TEAM ATHLETES WITH DIFFERENT TYPES OF DISABILITIES

Abstract: The purpose of this research is to examine the relationship between injury anxiety and psychological resilience of disabled team athletes in the leagues under the umbrella of physically, visually and hearing impaired federations in Turkey. The study group of the research, which used the relational screening model, one of the general screening models, consisted of a total of 105 disabled athletes, 34 physically impaired, 34 visually impaired and 37 hearing impaired, who participated in the study on a voluntary basis. Data collection was conducted using the snowball sampling method, and the data were gathered online through Google Forms. The data were obtained using the Sports Injury Anxiety Scale and the Psychological Resilience Scale. The normality of data distribution was assessed using the Kolmogorov-Smirnov test, and since the data were not normally distributed, the Kruskal-Wallis test was used for comparisons involving more than two groups, and the Spearman correlation analysis was performed. The findings revealed that visually impaired athletes had significantly higher levels of anxiety about pain compared to physically and hearing-impaired athletes. It was determined that injury anxiety did not affect the psychological resilience of visually impaired athletes. However, a negative relationship was found between injury anxiety and psychological resilience among physically impaired athletes (involving psychosocial elements) and hearing-impaired athletes (involving both physical and psychosocial elements). When all participants were considered as a whole, a negative relationship was identified between injury anxiety, including both physical and environmental factors, and psychological resilience. In conclusion, it can be stated that there is a negative relationship between the injury anxiety and psychological resilience of disabled athletes, influenced by both physical and environmental factors, and that this relationship varies according to the type of disability. In this context, it is suggested that efforts should be made to enhance the psychological resilience of disabled athletes to improve their injury anxiety, and that injuries should be considered in relation to both physical and psychological characteristics.

Keywords: Disabled athlete, injury anxiety, psychological resilience, team sport, psychology

*Bu çalışma 13-15 Kasım 2024 tarihleri arasında Balıkesir’de düzenlenen 17. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresinde (ERPA) sözel sunum olarak sunulmuştur.

†Sorumlu Yazar: Gülşen Filazoğlu Çokluk., Dr. Öğrt. Üyesi, E-mail: gulsen.filazoglu@toros.edu.tr

GİRİŞ

Engelli bireyler için spor, uzun yıllar boyunca sağlık sorunlarının yönetimi, ikincil engellerin önlenmesi ve toplumsal yaşama katılımın desteklenmesi amacıyla tedavi edici bir araç olarak kullanılmıştır (Ferreira ve ark., 2024; Mira ve ark., 2023). Ancak son yıllarda, organize sporların artan popüleritesiyle birlikte bu bireylerin rekabetçi sporlara yönelimi dikkat çekici biçimde artış göstermiştir (Bentzen ve ark., 2022; Silva ve ark., 2022). Engelli bireyleri organizasyonel ve performans odaklı talepler ile rekabetçi baskılara maruz bırakan bu yönelim, bu popülasyonda stres, kaygı ve yaralanma gibi vakaların görülme sıklığını arttırmıştır (Dehghansai ve ark., 2021; Teodoro ve ark., 2024). Bireysel ve temassız sporlara oranla temassız takım sporlarında daha fazla görülen bu durum, engelli bireyleri bir umut olarak gördükleri spor ortamında da çeşitli psikolojik ve fizyolojik zorluklarla mücadele etmek zorunda bırakmıştır (De Cruz ve ark., 2019; Khoirunnisa ve Perdana, 2025). Bu nedenle, engelli sporcuların kariyerleri, genel sağlıkları ve performansları için bir tehdit olarak görülen yaralanmaların ve psikolojik sorunların incelenmesi, engelli sporunun sürdürülebilirliği adına önemli bir konu olarak kabul edilmektedir (Derman ve ark., 2021; Fagher ve ark., 2023). Fakat engelli sporcuların psikolojik sağlığı ve spora ilişkin yaralanma vakalarıyla ilişkili durumlar nispeten çok az araştırılmıştır (Miller ve ark., 2024; Weith ve ark., 2023).

Engelli sporcular, sporla ilişkili yaralanmaları psikolojik bir stres kaynağı olarak algılayarak bu duruma kaygı gibi ciddi psikolojik sorunlara yol açabilecek çeşitli tepkiler verebilmektedir (Bentzen ve ark., 2022). Sporcuların zihinsel sağlığını güçlü bir şekilde etkileyen kaygı (Biswas ve Biswas, 2023), hem yaralanmanın oluşmasında hem de yaralanmaya karşı bir tepki olarak ortaya çıkabilmektedir (Dehghansai ve ark., 2021; Grunberg ve ark., 2024; Rex ve Metzler, 2016; Zurita-Ortega ve ark., 2018). Kaygının düzeyi, yaralanma oranlarını etkilerken yaralanma kaygısı bazı psikolojik baskılar ortaya çıkarabilmektedir (Caz ve ark., 2019; Wang ve ark., 2024). Bu nedenle spor yaralanmalarının önemli bir tetikleyicisi olan kaygı, üzerinde durulması gereken önemli bir olgu olarak kabul edilir (Kahya ve Yıldız, 2023). Özellikle engelli sporcuların spor ortamındaki kaygı düzeylerini düzenlemeye yönelik stratejilere duyulan yoğun ihtiyaca rağmen, bu sporcuların yaşadığı kaygının yaralanmalarla ilişkisi literatürde yeterince ele alınmamıştır (Bentzen ve ark., 2022; Fagher ve ark., 2023).

Fiziksel aktivite ve sporun doğasında olan rekabet ve yaralanma riski gibi stresli durumlar, farklı düzeylerde baskıya neden olduğu için üstesinden gelinmesi gereken önemli bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Blanco-García ve ark., 2021). Bu baskıya dayanabilme ve üstesinden gelebilme ile ilişkili olan psikolojik sağlamlık, genellikle olumsuz süreçler ile karşı karşıya kalındığında olumlu uyumu teşvik eden psikolojik bir özellik olarak tanımlanır (Zurita-Ortega ve ark., 2018). Yaralanmalara verilen psikolojik tepkiler iyileşme, performans ve yeniden yaralanma riski ve tekrar spora dönüş dahil olmak üzere rehabilitasyon sürecini önemli ölçüde etkiler (Grunberg ve ark., 2024). Bu doğrultuda psikolojik sağlamlığı iyi düzeyde olan sporcuların bu süreci daha iyi yönettikleri ifade edilir (Mira ve ark., 2022). Ancak literatür incelendiğinde, sağlıklı sporculara oranla daha fazla psikolojik zorluk, hastalık ve yaralanmayla mücadele eden engelli sporcuların psikolojik özellikleri ve yaralanmaları hakkında ve bunlar arasındaki etkileşim konusunda sınırlı bilgi bulunduğu görülmektedir (Ferreira ve ark., 2024; Singh ve ark., 2023; Weith ve ark., 2023).

Spor ortamında, yaralanmaların önüne geçmek ve olumsuz etkilerinden korunmak için önemli bir faktör olarak görülen psikolojik sağlamlığın, ortaya çıktığı bağlamla ilişkili olarak anlaşılmasına çalışılması gerekir (Aditya ve ark., 2024). Fakat bu alanda yapılan çalışmalarda, genellikle engelli olmayan sporculara odaklanılmış (Kim ve ark., 2023; Kucuk, 2024), engelli

sporcular ihmal edilmese de yeterince ele alınmamıştır (Puce ve ark., 2023; Silván-Ferrero ve ark., 2020). Bu nedenle, fiziksel ve duyuşsal kısıtlamalar ile ekipman kullanımından dolayı yüksek yaralanma riski taşıyan engelli sporcuların yaralanmaları ile psikolojik sağamlıkları arasındaki ilişkiye yönelik anlayış sınırlıdır (Akoğlu ve ark., 2024; Khoirunnisa ve Perdana, 2025). Nitekim önceki çalışmalar, engelli sporcularla ilgili spor psikolojisi literatüründe bir boşluk olduğunu ve bu alanda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır (Akoğlu ve ark., 2024; Bentzen ve ark., 2022; Ferreira ve ark., 2024; Garit ve ark., 2023).

Engelli sporcularda yaralanma ve psikolojik faktörler arasındaki etkileşim, engelin türüne göre farklılık gösterebilmektedir (Mira ve ark., 2022; Silva ve ark., 2022). Fakat bu alanda psikolojik sağamlık üzerine yapılan önceki araştırmalar, çoğunlukla bedensel engelli bireylere odaklanmış ve yaralanmaları konu edinmemiştir (Atkinson ve Martin, 2020; Aydoğan ve Hadi, 2020; Yarayan ve ark., 2023). Farklı engel türlerinin dahil edildiği çalışmalarda ise yaralanma ile psikolojik sağamlık arasındaki ilişki ele alınmamış (Akoğlu ve ark., 2024; Mira ve ark., 2022; Mira ve ark., 2023), genellikle yaralanmaların kaygı ile ilişkisine odaklanılmıştır (Çavdar ve Şahin, 2023; Fagher ve ark., 2023; Silva ve ark., 2022). Bu nedenle, bu alanda farklı engel türlerini temsil eden katılımcıların dahil edildiği araştırmalar eksiktir (Kirk ve ark., 2023; Renton ve ark., 2021; Silván-Ferrero ve ark., 2020).

Yukarıda belirtilen bilgiler doğrultusunda bu çalışmanın amacı, bedensel, görme ve işitme engelli takım sporcularının, yaralanma kaygısı ve psikolojik sağamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan araştırma soruları aşağıda ifade edilmiştir.

- 1- Engelli sporcuların yaralanma kaygı puanları ve psikolojik sağamlıkları engel türlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 2- Engelli sporcuların yaralanma kaygısı ve psikolojik sağamlıkları arasında engel türlerine göre anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Engelli sporcuların psikolojik sağamlık ile spor yaralanması kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada genel tarama modellerinden biri olan ilişkişel tarama modeli kullanılmıştır. İki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkişelerin ve bağlantıların incelendiği ilişkişel tarama modelinde herhangi bir durum betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2020).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de 2023-2024 sezonunda bedensel, görme ve işitme engelliler spor federasyonları bünyesinde aktif spor yapan engelli takım sporcuları oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise bu federasyonlar bünyesinde takım sporlarında müsabakalara katılan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 34 bedensel, 34 görme ve 37 işitme olmak üzere toplam 105 engelli sporcu oluşturmaktadır. Veriler, Temmuz-Ağustos 2024 tarihleri arasında Google Forms üzerinden çevrimiçi olarak elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında rastgele olmayan örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Değişkenler	Gruplar	Bedensel		Görme		İşitme		Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Kadın	2	1,9	7	6,7	-	-	9	8,6
	Erkek	32	30,5	27	25,7	37	35,2	96	91,4
	Toplam	34	32,4	34	32,4	37	35,2	105	100
Eğitim Durumu	İlköğretim	6	5,7	-	-	2	1,9	8	7,6
	Lise	13	12,4	12	11,4	25	23,8	50	47,6
	Üniversite	15	14,3	22	21,0	10	9,5	47	44,8
Klasman Seviyesi	Süper Lig	17	16,2	16	15,2	21	20,0	54	51,4
	1.Lig	11	10,5	12	11,4	13	12,4	36	34,3
	2.Lig	6	5,7	6	5,7	3	2,9	15	14,3
Spor Yılı	1-2Yıl	1	1,0	2	1,9	1	1,0	4	3,8
	3-4 Yıl	3	2,9	1	1,0	4	3,8	8	7,6
	5 Yıl ve Üzeri	30	28,6	31	29,5	32	30,5	93	88,6
Spor Branşı	T.S. Basketbol	34	32,4	-	-	-	-	34	32,4
	Futsal	-	-	34	32,4	-	-	34	32,4
	Futbol	-	-	-	-	37	35,2	37	35,2
Yaş	Ort.-S.S.	35,71±11,913		32,06±8,150		27,41±8,022		31,60±10,011	

Tablo 1’de katılımcıların %8,6’sının kadın, %91,4’ünün erkek olduğu görülmektedir. Eğitim durumları incelendiğinde, %7,6’sı ilköğretim, %47,6’sı lise, %44,8’i ise üniversite mezunudur. Katılımcıların %51,4’ü süper lig, %34,3’ü 1. lig, %14,3’ü ise 2. lig düzeyinde spor yapmaktadır. Katılımcıların %3,8’i 1-2 yıl, %7,6’sı 3-4 yıl, %88,6’sı 5 yıl ve üzeri spor geçmişine sahiptir. Bedensel engelliler tekerlekli sandalye (T.S.) basketbol, görme engelliler futsal ve işitme engelliler ise futbol branşında spor yapmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 31,60’tır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veriler Kişisel Bilgi Formu, Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği (SYKÖ) ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PSÖ) aracılığıyla elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, spor branşı, klasman seviyesi ve spor yılı) toplam 6 sorudan oluşmaktadır.

Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği (SYKÖ): SYKÖ, Rex ve Meltzler (2016) tarafından geliştirilmiş, Caz, Kayhan ve Bardakçı (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 19 madde ve 5’li likert yapıda olan SYKÖ, yeteneğini kaybetme kaygısı (YKK), zayıf algılanma kaygısı (ZAK), acı çekme kaygısı (AÇK), hayal kırıklığına uğratma kaygısı (HKUK), sosyal desteği kaybetme kaygısı (SDKK) ve yeniden yaralanma kaygısı (YYK) olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmaktadır. SYKÖ’den alınabilecek en düşük 19, en yüksek 95 puandır. Toplam puan ve her bir alt boyuttan elde edilen puan yükseldikçe spor yaralanması kaygı seviyesi artmaktadır. Ölçeğin tamamı için Cronbach α katsayısı 0.95 olarak tespit edilmiştir (Caz ve ark., 2019). Bu çalışmada ise SYKÖ’nin Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,90’dır.

Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PSÖ): Smith ve ark., (2008), tarafından kişilerin psikolojik sağlamlıklarını ölçme amacıyla geliştirilmiş olan PSÖ’nün, Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışması Doğan (2015) tarafından yapılmıştır. 5’li likert tipinde ve 6 maddeden oluşan PSÖ’deki 2, 4 ve 6. sorular ters kodlama gerektirmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması psikolojik sağlamlığın yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,83 olarak tespit edilmiştir (Doğan, 2015). Bu çalışmada ise PSÖ’nün Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,70’tir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, SPSS 20.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerini ve gruplara dağılımını (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma) belirlemek için betimsel analizler uygulanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiş ve verilerin parametrik test koşullarını sağlamadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların engel türü değişkenine göre karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Son olarak psikolojik sağlamlık ölçeği ve spor yaralanması kaygı ölçeği ile alt boyutları arasındaki ilişkiler spearman korelasyon katsayısı kullanılarak incelenmiştir. İstatiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etiği

Araştırma öncesinde, Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (E-143901, 03.06.2024) etik kurul onayı alınmıştır. Veri toplama sürecinde, Google Forms üzerinden çevrimiçi olarak hazırlanan form ile katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Katılım gönüllülük esasına göre gerçekleşmiş ve çevrimiçi formu dolduran katılımcılar gönüllü onam vermiş sayılmıştır.

BULGULAR

Bedensel, görme ve işitme engeli olan katılımcıların spor yaralanması kaygısı ve diğer alt boyutları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların engel türüne göre spor yaralanması kaygısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri

Ölçekler ve Alt Faktörler	Bedensel	Görme	İşitme	TOPLAM
	Ort.- SS	Ort.- SS	Ort.- SS	Ort.- SS
YKK	6,32±2,68	6,70±2,84	6,86±3,98	6,65±3,23
ZAK	5,06±2,44	5,53±2,50	6,00±2,93	5,54±2,65
AÇK	10,29±2,36	10,41±2,03	8,08±3,59	9,55±2,95
HKUK	7,94±3,48	9,00±3,48	7,30±4,01	8,06±3,71
SDKK	5,41±2,83	6,00±2,39	6,16±3,34	5,87±2,88
YYK	11,12±3,84	11,74±3,29	11,03±4,53	11,89±3,91
SYKÖ Toplam	46,15±12,23	49,38±9,39	45,43±17,52	46,94±13,59
PSÖ Toplam	20,18±3,30	20,74±3,76	19,73±3,07	20,20±3,35

Ort: Ortalama değer; SS: Standart sapma; YKK: Yeteneğini kaybetme kaygısı; ZAK: Zayıf algılanma kaygısı; AÇK: Acı çekme kaygısı; HKUK: Hayal kırıklığına uğratma kaygısı; SDKK: Sosyal desteği kaybetme kaygısı; YYK: Yeniden yaralanma kaygısı; SYKÖ Toplam: Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği Toplam Puan Ortalaması; PSÖ Toplam: Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Toplam Puan Ortalaması

Tablo 2'de katılımcıların sportif yaralanma sonrası yeteneğini kaybetme, zayıf algılanma, acı çekme, hayal kırıklığına uğrama, sosyal desteği kaybetme, yeniden yaralanma alt boyutları ile SYKÖ ve PSÖ toplam puan ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların engel türüne göre sporda yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçekler ve Alt Faktörler	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	P	Anlamlı Fark
YKK	1-Bedensel	34	51,85	2	,318	,853	
	2-Görme	34	55,40				
	3-İşitme	37	51,85				
ZAK	1-Bedensel	34	47,35	2	2,213	,331	
	2-Görme	34	53,43				
	3-İşitme	37	57,80				
AÇK	1-Bedensel	34	59,81	2	10,987	,004*	2>3
	2-Görme	34	60,46				
	3-İşitme	37	39,89				
HKUK	1-Bedensel	34	52,32	2	4,089	,129	
	2-Görme	34	60,82				
	3-İşitme	37	46,43				
SDKK	1-Bedensel	34	47,54	2	1,929	,381	
	2-Görme	34	57,41				
	3-İşitme	37	53,96				
YYK	1-Bedensel	34	52,28	2	,216	,897	
	2-Görme	34	54,97				
	3-İşitme	37	51,85				
SYKÖ Toplam	1-Bedensel	34	51,29	2	1,703	,427	
	2-Görme	34	58,50				
	3-İşitme	37	49,51				
PSÖ Toplam	1-Bedensel	34	54,07	2	1,351	,509	
	2-Görme	34	56,72				
	3-İşitme	37	48,59				

*P<0,05

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların engel türüne göre sadece acı çekme kaygısı alt boyutu puanlarında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Görme engelli sporcuların acı çekme kaygı puanlarının işitme engelli sporculardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların engel türüne göre SYKÖ ve diğer alt boyutları ile PSÖ düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Bedensel engelli sporcularının spor yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiler

N=34		YKK	ZAK	AÇK	HKUK	SDKK	YYK	SYKÖ
Psikolojik Sağlamlık (PSÖ)	r	-,065	,199	,069	-,382	-,092	,042	-,096
	p	,716	,258	,697	,026*	,606	,814	,590

*p<0,05

Tablo 4'e göre bedensel engelli SYKÖ ve alt boyutları ile PSÖ arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan spearman korelasyon analizi sonucunda yaralanma kaygısı alt boyutlarından olan hayal kırıklığına uğratma kaygısı alt boyutu ile PSÖ toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı derecede ve orta düzeyde ($r=-,382$ ve $p<0,05$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. SYKÖ'nün diğer alt boyutları ve toplam puanı ile PSÖ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Görme engelli sporcuların spor yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiler

N=34		YKK	ZAK	AÇK	HKUK	SDKK	YYK	SYKÖ
Psikolojik Sağlamlık (PSÖ)	r	-,198	-,043	,137	,128	-,213	-,150	-,113
	p	,261	,807	,441	,471	,227	,396	,525

Tablo 5’te görme engelli sporcuların yaralanma kaygıları ve alt boyutları ile PSÖ arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan spearman korelasyon analizi sonucunda, SYKÖ’nün alt boyutları ve toplam puanı ile PSÖ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 6. İşitme engelli sporcuların spor yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiler

N=37		YKK	ZAK	AÇK	HKUK	SDKK	YYK	SYKÖ
Psikolojik Sağlamlık (PSÖ)	r	-,454	-,498	,094	-,022	-,498	-,365	-,373
	p	,005*	,002*	,582	,895	,002*	,026*	,023*

* $p<0,05$

Tablo 6’ya göre işitme engelli sporcuların yaralanma kaygıları ve alt boyutları ile PSÖ arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan spearman korelasyon analizi sonucunda katılımcıların PSÖ toplam puanları ile SYKÖ toplam puanları arasında negatif yönde anlamlı derecede ve orta düzeyde ($r=-,373$ ve $p<0,05$) ilişki olduğu tespit edilmiştir. PSÖ toplam puanı ile SYKÖ’nün, YKK alt boyutu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r=-,454$ ve $p<0,05$), ZAK alt boyutu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r=-,498$ ve $p<0,05$), SDKK alt boyutu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r=-,498$ ve $p<0,05$), YYK alt boyutu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r=-,365$ ve $p<0,05$) anlamlı ilişki saptanmıştır. PSÖ toplam puanı ile SYKÖ’nün AÇK ve HKUK alt boyutları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 7. Katılımcıların spor yaralanması kaygısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiler

N=105		YKK	ZAK	AÇK	HKUK	SDKK	YYK	SYKÖ
Psikolojik Sağlamlık (PSÖ)	r	-,268	-,149	,130	-,064	-,280	-,170	-,185
	p	,006*	,129	,188	,519	,004*	,082	,059

* $p<0,05$

Tablo 7’ye göre katılımcıların SYKÖ ve alt boyutları ile PSÖ arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan spearman korelasyon analizi sonucunda, katılımcıların PSÖ toplam puanları ile SYKÖ’nün YKK alt boyutu arasında negatif yönde ve zayıf düzeyde ($r=-,268$ ve $p<0,05$) ve SDKK alt boyutu arasında negatif yönde ve zayıf düzeyde ($r=-,280$ ve $p<0,05$) anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. SYKÖ’nün diğer alt boyutları ve toplam puanı ile PSÖ toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de bedensel, görme ve işitme engelliler federasyonları çatısı altındaki liglerde bulunan takım sporcularının, yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen genel bulgular, görme engelli sporcuların acı çekme kaygı düzeylerinin bedensel ve işitme engelli sporculardan anlamlı derecede farklı ve yüksek olduğunu göstermektedir. SYKÖ ve PSÖ toplam puanları arasındaki tek ilişki işitme engelli sporcularda görülmüştür. Görme engelli sporcuların yaralanma kaygıları ve alt boyutları

ile psikolojik sağlamlıkları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemezken, bedensel engelli sporcuların ise sadece HKUK alt boyutu ile PSÖ toplam puanı arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. İşitme engelli sporcuların da PSÖ ile YKK, ZAK, SDKK ve YYK alt boyutları arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bütün katılımcılar birlikte ele alındığında ise PSÖ toplam puanları ile SYKÖ'nün YKK ve SDKK alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırmada, AÇK alt boyutu dışında SYKÖ toplam puanı ve diğer alt boyutları ile engel türleri arasında anlamlı derecede bir farklılık tespit edilememiştir. Bu bağlamda bulgularımız, engelli sporcuların farklı engelleri olmasına rağmen yaralanma kaygı düzeylerinin genellikle benzer olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Çünkü bu alanda yaralanma kaygısı düzeyine ilişkin bilimsel kanıtlar sınırlıdır (Fagher ve ark., 2023). Bu doğrultuda, yaralanma kaygısının yaş, cinsiyet, spor branşı ve performans düzeyi gibi farklı değişkenlerden bağımsız olarak bedensel, görme ve işitme engelli sporcularda benzer düzeyde yaşanabilen duygusal bir durum olduğu söylenebilir. Bu bulgumuz, bedensel engelli sporcuların yaralanma kaygıları ile yaş ve spor branşı arasında anlamlı farklılık olmadığını bildiren önceki bir çalışmanın bulgularıyla kısmen uyumludur (Çavdar ve Şahin, 2023).

Araştırmada, görme engeli olan sporcuların AÇK alt boyutu değerlerinin diğer engel türlerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde, engel türlerine göre sporcuların yaralanma kaygılarına odaklanan çalışmalara rastlanmamıştır (Ferreira ve ark., 2024). Bu nedenle, araştırmamızın bu bulgusunun görme engelli sporcular arasında daha fazla kadın sporcunun bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim engelli olmayan sporcularla yapılan önceki çalışmalar, kadınların AÇK puanlarının erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir (Şenel ve ark., 2023; Yıldız, 2022). Ayrıca bu alanda yapılan önceki çalışmalar, görme engelli sporcuların oynadığı futbol müsabakalarında yaşanan yaralanma olaylarının sıklığının diğer engelli spor branşlarından daha fazla olduğunu ve bu yaralanma oranlarının kadınlarda daha sık yaşandığını bildirmektedir (Muñoz-Jiménez ve ark., 2022; Teodoro ve ark., 2024).

Araştırmada, katılımcıların PSÖ düzeyinin engel türleri arasında anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu önceki çalışmalar ile örtüşmektedir (Kirk ve ark., 2023; Samadi ve ark., 2022). Bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında, engelli sporcuların ruhsal sağlık durumlarının genellikle aynı seviyede ve benzer olduğu ve sporun psikolojik sağlamlıklarına olumlu etki ettiği görülmektedir (Aydoğan ve Hadi, 2020; Mira ve ark., 2022; Mira ve ark., 2023). Bu bağlamda bulgularımızın literatürce desteklendiği söylenebilir. Fakat bulgularımız, işitme engelli sporcuların psikolojik dayanıklılıklarının işitme engelli olmayan sporculardan daha yüksek olduğunu bildiren önceki bir çalışmanın sonuçlarıyla çelişmektedir (Akoğlu ve ark., 2024). Ayrıca, engelli olmayan sporcularda yaş ve cinsiyetin (Blanco-García ve ark., 2021), bedensel engelli sporcularda ise duygusal ve toplumsal faktörlerin psikolojik sağlık üzerinde belirleyici olduğu bildirilmektedir (Silván-Ferrero ve ark., 2020). Bu nedenle gelecekteki araştırmalar, psikolojik sağlamlığı farklı psiko sosyal değişkenler ile anlamaya çalışmalıdır.

Araştırmada, bedensel engelli sporcularda SYKÖ alt boyutlarından olan HKUK ile PSÖ toplam puanı arasında anlamlı derecede bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki psikolojik sağlık becerisinde yaşanacak bir değişimin hayal kırıklığına uğratma kaygısı üzerinde bir değişime etki edeceği anlamını taşımaktadır. Başka bir ifadeyle psikolojik sağlamlığın geliştirilmesi ile hayal kırıklığına uğratma kaygısı azaltılabilir. Araştırmada ortaya çıkan bu bulgu önceki çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir (Biswas ve Biswas, 2023; Mira ve ark., 2023). Önceki çalışmalar, bedensel engelli sporcuların spora katılımı diğer insanlara yeteneklerini

göstermenin ve daha iyi bir sosyal çevreye sahip olmanın bir yolu olarak gördüğünü ve spor yaralanmaları ile bu fırsatların kaçacağına, onlara sunulan sosyal desteğin azalacağına ve çevrelerindeki hayal kırıklığına uğratacaklarına inandıklarını vurgulamaktadır (Ballas ve ark., 2022; Farî ve ark., 2023). Bu doğrultuda, bedensel engelli sporcuların psikolojik sağlıklarının iyileştirilmesine yönelik atılacak adımların, spora devamlılıklarına olumlu etki edeceği söylenebilir. Fakat bedensel engelli sporcuların bu durumu, yaşlarının ilerlemesinden de kaynaklanmış olabilir. Çünkü bu araştırmada bedensel engelli sporcular diğer engel türlerinden daha yüksek bir yaş ortalamasına sahiptir. Nitekim önceki bir araştırma, tekerlekli sandalye basketbol sporcuları için ilerleyen yaşı, yaralanma riskinin artışıyla ilişkilendirmektedir (Dutton, 2019). Bu doğrultuda gelecekteki araştırmalar, bu sporcularda psikolojik sağlık ve yaralanma kaygısı ile yaş arasındaki ilişkiyi odaklanabilir.

Araştırmada, görme engeli olan sporcularda SYKÖ ve alt boyutları ile PSÖ arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu bulgu, görme engeli olan sporcuların yaralanma kaygılarının psikolojik sağlıklarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, Lüdi ve ark., (2023) ile De Cruz ve arkadaşlarının (2019) yaptığı araştırmaların sonuçları ile kısmen tutarlıdır. Nitekim yapılan çalışmalarda görme engeli olan sporcuların yaralanma gibi sağlık sorunları yaşamaya alışkın oldukları ve sportif zorluklarla bağımsız olarak başa çıkabileceklerine olan inançları nedeniyle, zihinsel dayanıklılıklarını arttırmak için hiçbir zaman yardım aramadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, işitme engeli olan sporcuların yaralanma kaygısı ile psikolojik sağlıklarını arasında anlamlı ilişki olduğu; SYKÖ alt boyutlarından AÇK ve HKUK dışında bütün alt boyutlar ve PSÖ toplam puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, yaralanma kaygısı arttıkça psikolojik sağlık düzeyinin azaldığı belirlenmiştir. Bu ilişki psikolojik sağlık becerisinde yaşanacak bir değişimin yaralanma kaygısı üzerinde bir değişime etki edeceği şeklinde de yorumlanabilir. Bu sonuç, Sedgley ve ark., (2024), Akoğlu ve ark., (2024) ve Bigelow ve ark., (2020) tarafından yürütülen önceki araştırmalarla desteklenmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, işitme engeli olan sporcuların travma sonrası stres bozukluğu geliştirme olasılığının daha yüksek olduğunu belirten Johnson ve ark.'nın (2018) çalışmasıyla da tutarlıdır.

Araştırmada, engel türünden bağımsız olarak tüm sporcularda SYKÖ alt boyutlarından olan YYK ve SDKK ile PSÖ toplam puanı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki psikolojik sağlık becerisinde yaşanacak bir değişimin YYK ve SDKK üzerinde bir değişime etki edeceği anlamını taşımaktadır. Başka bir ifadeyle, psikolojik sağlığın geliştirilmesi ile yeniden yaralanma ve sosyal desteği kaybetme kaygı düzeyleri düşürülebilir. Psikolojik sağlığın yeniden yaralanma kaygısı ile negatif ilişkili olması, spor psikolojisi alanındaki çalışmalar ve literatür bilgileri ile örtüşmektedir (Biswas ve Biswas, 2023; Grunberg ve ark., 2024). Ayrıca bu bulgular, yeniden yaralanmalarda psikolojik sağlığın rolüne güçlü bir şekilde işaret eden bilimsel verileri desteklemektedir (Blanco-García ve ark., 2021; Mira ve ark., 2022; Zurita-Ortega ve ark., 2018). Psikolojik sağlığın sosyal desteği kaybetme kaygısı ile negatif ilişkili olmasına ilişkin bulgumuz da önceki çalışmaların sonuçlarıyla uyumludur (Mira ve ark., 2022; Mira ve ark., 2023; Poucher ve ark., 2023). Bu bulgumuz, engelli bireylerin spora katılımı ile sosyal desteğe erişim konusunda ortaya çıkan iyileşmenin, yaralanma gibi çeşitli sebeplerle azalacağını bildiren önceki çalışmaların sonuçlarıyla tutarlıdır (Aditya ve ark., 2024; Akoğlu ve ark., 2024; Ballas ve ark., 2022; Rebai ve ark., 2023).

Sonuç olarak, araştırmada bedensel, görme ve işitme engelli sporcuların yaralanma kaygısı ve psikolojik sağlık düzeylerinin büyük ölçüde birbirine benzer, fakat görme engelli sporcuların acı çekme kaygılarının diğer engel türlerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Görme engeli olan sporcuların yaralanma kaygılarının psikolojik sağlıklarını etkilemediği ifade edilebilir. Bedensel engeli olan sporcuların psikososyal unsurları içeren yaralanma kaygıları ile psikolojik sağlıkları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir. İşitme engelli sporcuların ise hem fiziksel hem de psikososyal unsurları içeren yaralanma kaygıları ile psikolojik sağlıkları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu belirtilebilir. Katılımcılar bir bütün olarak ele alındığında ise hem fiziksel hem de psikososyal unsurları içeren yaralanma kaygıları ile psikolojik sağlıkları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu ifade edilebilir.

Bu bulgulardan hareketle engelli sporcuların spora çok yönlü bir anlam yükledikleri ve sporu yaşam kaliteleri için önemli bir fırsat olarak gördükleri söylenebilir. Yaralanma kaygısı ve alt boyutları ile psikolojik sağlıkları arasındaki ters yönlü ilişkinin yaralanmalar ile bu fırsatların azalacağı endişesinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu doğrultuda engelli sporcuların yaralanma kaygıları üzerinde psikolojik faktörlerin etkisinden dolayı psikolojik sağlıklarını geliştirmeye yönelik çalışmaların yapılması, yaralanmaların meydana gelmesinde ve yaralanma sonucu rehabilitasyon sürecinde psikolojik özelliklerin dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aditya, R. S., Rahmatika, Q. T., Solikhah, F. K., AlMutairi, R. I., Alruwaili, A. S., Astuti, E. S., & Fadila, R. (2024). Mental toughness may have an impact on athlete's performance: Systematic review. *Retos: Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 56, 328-337. <https://recyt.fecyt.es/index.php/retos/index>
- Akoğlu, H. E., Cengiz, C., Hazar, Z., Erdeveciler, Ö., & Balcı, V. (2024). The impact of mental toughness on resilience and well-being: A comparison of hearing-impaired and non-hearing-impaired athletes. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 34(4), e2841. <https://doi.org/10.1002/casp.2841>
- Atkinson, F., & Martin, J. (2020). Gritty, hardy, resilient, and socially supported: A replication study. *Disability and Health Journal*, 13(1), 100839. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2019.100839>
- Aydoğan, D., & Hadi, G. (2020). Türk bedensel engelli sporcularda dayanıklılık: Spora katılımın rolü. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(30), 2401-2425. <https://doi.org/10.26466/opus.769829>
- Ballas, J., Buultjens, M., Murphy, G., & Jackson, M. (2022). Elite-level athletes with physical impairments: Barriers and facilitators to sport participation. *Disability & Society*, 37(6), 1018-1037. <https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1862642>
- Bentzen, M., Kenttä, G., Karls, T., & Fagher, K. (2022). Monitoring mental distress in Para athletes in preparation, during and after the Beijing Paralympic Games 2022: A 22-week prospective mixed-method study. *Frontiers in Sports and Active Living*, 4, 945073. doi: 10.3389/fspor.2022.945073
- Bigelow, R. T., Reed, N. S., Brewster, K. K., Huang, A., Rebok, G., Rutherford, B. R., & Lin, F. R. (2020). Association of hearing loss with psychological distress and utilization of mental health services among adults in the United States. *JAMA Network Open*, 3(7), e2010986-e2010986. doi:10.1001/jamanetworkopen.2020.10986
- Biswas, A., & Biswas, A. K. (2023). Psychological interventions of injury in athletes: A review. *International Journal of Research Pedagogy and Technology in Education and Movement Sciences*, 12(1), 80-87. <https://doi.org/10.55968/ijems.v12i01.248>
- Blanco-García, C., Acebes-Sánchez, J., Rodriguez-Romo, G., & Mon-López, D. (2021). Resilience in sports: Sport type, gender, age and sport level differences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(15), 8196. <https://doi.org/10.3390/ijerph18158196>
- Caz, Ç., Kayhan, R. F., & Bardakçı, S. (2019). Spor Yaralanması Kaygı Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Hekimliği Dergisi*, 54(1), 52-63. <https://doi.org/10.5152/tjism.2019.116>
- Çavdar, Çağatay ve Şahin, İbrahim. (2023). Bedensel Engelli Sporcuların Spor Yaralanması Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 19-26. <https://egitimtoplum.com.tr/index.php/pub/article/view/6>
- De Cruz, N. P., Spray, C. M., & Smith, B. (2019). Implicit beliefs of disability and elite sport: The para-athlete experience. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(1), 69-91. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2017.1384753>
- Dehghansai, N., Pinder, R. A., Baker, J., & Renshaw, I. (2021). Challenges and stresses experienced by athletes and coaches leading up to the Paralympic Games. *PLOS ONE*, 16(5), e0251171. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251171>
- Derman, W., Badenhorst, M., Blauwet, C., Emery, C. A., Fagher, K., Lee, Y. H., ... & Weiler, R. (2021). Para sport translation of the IOC consensus on recording and reporting of data for injury and illness in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 55(19), 1068-1076. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-103464>
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Dutton, R. A. (2019). Medical and musculoskeletal concerns for the wheelchair athlete: a review of preventative strategies. *Current sports medicine reports*, 18(1), 9-16. DOI: 10.1249/JSR.0000000000000560

- Fagher, K., Dahlström, Ö., & Lexell, J. (2023). Mental health, sleep, and pain in elite Para athletes and the association with injury and illness—A prospective study. *PM&R*, 15(9), 1130-1139. <https://doi.org/10.1002/pmrj.12917>
- Fari, G., Latino, F., Tafuri, F., Dell'Anna, L., Raelle, M. V., Fai, A., ... & Ranieri, M. (2023). Shoulder pain biomechanics, rehabilitation and prevention in wheelchair basketball players: A narrative review. *Biomechanics*, 3(3), 362-376. <https://doi.org/10.3390/biomechanics3030030>
- Ferreira, R. W., de Athayde Costa e Silva, A., Brandao, M. R. F., Magno e Silva, M. P., Gaia, J. W. P., & Pires, D. A. (2024). Burnout syndrome and coping strategies in athletes with disabilities: A systematic review. *Current Psychology*, 43(12), 11023-11036. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-05186-9>
- Garit, J. R., Rodríguez, R. C., Surita, Y. P., Méndez, L. R., Carvajal, D. C., Moya, Y. S., & Castellanos, R. B. (2023). Peculiarities of the relationships between anxiety, psychological skills, and injuries in Cuban athletes. *The Open Psychology Journal*, 16(1). DOI: 10.2174/18743501-v15-e221207-2022-60
- Grunberg, N. E., Doorley, J. D., & Barry, E. S. (2024). Sport psychology: Principles and practices for sports medicine physicians. *Current Sports Medicine Reports*, 23(5), 192-198. <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/sports-medicine-industry#>.
- Johnson, P., Cawthon, S., Fink, B., Wendel, E., & Schoffstall, S. (2018). Trauma and resilience among deaf individuals. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 23(4), 317-330. DOI: 10.1093/deafed/eny024
- Kahya, S., & Yildiz, Y. A. (2023). A study on sports injuries and anxiety. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(2), 531-545. DOI:10.5281/zenodo.7980612
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kim, D. H., Kim, J. H., & Park, K. J. (2023). The impact of regular exercise, competition experience, and physical self-efficacy on psychological resilience. *Revista de Psicología del Deporte (Journal of Sport Psychology)*, 32(3), 1-19. <https://rpd-online.com/manuscript/index.php/rpd/article/view/1343>
- Kirk, T. N., McKay, C., & Foy, J. (2023). Psychological preparation and coping strategies: Reflections from Paralympians. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 21(2), 349-359. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2022.2044369>
- Khoirunnisa, F., & Perdana, S. S. (2025). The Relationship of Sports to the Incidence of Injuries in Para Sports Athletes: A Systematic Review. *Indonesian Journal of Kinanthropology (IJOK)*, 5(1), 1–13. <https://doi.org/10.26740/ijok.v5n1.p1-13>
- Kucuk, H. (2024). Investigation of sport participation motivation and psychological resilience in football players. *Journal of ROL Sport Sciences*, 5(1), 30-40. DOI: 10.5281/zenodo.10876509
- Lüdi, L., Pfarrwaller, G., Imboden, C., Stoffel, O., Schlüssel, M., Heiniger, A., ... & Kiselev, N. (2023). Perspectives on mental health and well-being: Voices of Swiss Paralympic athletes. *Sports Psychiatry: Journal of Sports and Exercise Psychiatry*, 3(3), 103-112. <https://doi.org/10.1024/2674-0052/a000057>
- Miller, B., Barker, J. B., Hunton, E., & Plateau, C. R. (2024). Understanding experiences of and influences on well-being in elite para-sport: A qualitative exploration of UK para-athletes. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 13(2), 126–143. <https://doi.org/10.1037/spy0000342>
- Mira, T., Costa, A. M., Jacinto, M., Diz, S., Monteiro, D., Rodrigues, F., ... & Antunes, R. (2023). Well-being, resilience and social support of athletes with disabilities: A systematic review. *Behavioral Sciences*, 13(5), 389. <https://doi.org/10.3390/bs13050389>
- Mira, T., Monteiro, D., Costa, A. M., Morouço, P., Matos, R., & Antunes, R. (2022). Tokyo 2020: A sociodemographic and psychosocial characterization of the Portuguese Paralympic team. *In Healthcare*, 10(7), 1185. MDPI. <https://doi.org/10.3390/healthcare10071185>

- Muñoz-Jiménez, J., Gámez-Calvo, L., Rojas-Valverde, D., León, K., & Gamonales, J. M. (2022). Analysis of injuries and wellness in blind athletes during an international football competition. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8827. <https://doi.org/10.3390/ijerph19148827>
- Poucher, Z. A., Tamminen, K. A., & Kerr, G. (2023). Olympic and Paralympic athletes' perceptions of the Canadian sport environment and mental health. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 15(5), 636-653. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2023.2187443>
- Puce, L., Biz, C., Cerchiaro, M., Scapinello, D., Giarrizzo, L., Trompetto, C., ... & Ruggieri, P. (2023). Young para-athletes display more hedonic well-being than people with disabilities not taking part in competitive sports: Insights from a multi-country survey. *Frontiers in Psychology*, 14, 1176595. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1176595>
- Rebai, M., Tan, R., Vanlandewijck, Y., Derman, W., Webborn, N., & Fagher, K. (2023). The underlying mechanisms of sports injuries in Paralympic Goalball: A mixed-method study. *American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*, 102(8), 746-753. DOI: 10.1097/PHM.0000000000002095
- Renton, T., Petersen, B., & Kennedy, S. (2021). Investigating correlates of athletic identity and sport-related injury outcomes: A scoping review. *BMJ Open*, 11(4), e044199. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-044199>
- Rex, C. C., & Metzler, J. N. (2016). Development of the sport injury anxiety scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 20(3), 146-158. <https://doi.org/10.1080/1091367X.2016.1188818>
- Samadi, H., Moradi, J., & Karimi, H. (2022). Effectiveness of sports activities on cognitive emotion regulation strategies, perceived psychological stress, and psychological hardiness of veterans and the disabled. *Iranian Journal of War and Public Health*, 14(1), 43-49. <http://ijwph.ir/article-1-1102-en.html>
- Sedgley, M. D., Hudson, K. B., Blauwet, C., Madsen, C. M., Seales, P., Troyanos, C., ... & O'Connor, F. G. (2024). Adaptive athlete considerations for races and other mass participation sporting events. *Current Sports Medicine Reports*, 23(5), 162-167. DOI: 10.1249/JSR.0000000000001163
- Silva, A., Pinheiro, L. S. P., Silva, S., Andrade, H., Pereira, A. G., da Silva, F. R., ... & de Mello, M. T. (2022). Sleep in Paralympic athletes and its relationship with injuries and illnesses. *Physical Therapy in Sport*, 56, 24-31. <https://doi.org/10.1016/j.ptsp.2022.06.001>
- Silvan-Ferrero, P., Recio, P., Molero, F., & Nouvilas-Palleja, E. (2020). Psychological quality of life in people with physical disability: The effect of internalized stigma, collective action and resilience. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1802. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051802>
- Singh, V., Krishna, N. R., Catalin, C. V., Rajpurohit, R. S., Bisht, P., Nath, M., ... & Mario, D. T. (2023). A comparative research investigation on different dominions of aggressiveness among professional Indian para throwers. *Journal of Physical Education and Sport*, 23(12), 3418-3424. DOI:10.7752/jpes.2023.12392
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., & Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(3), 194-200. <https://doi.org/10.1080/10705500802222972>
- Şenel, Ö., Özkan, Z., Arman, N., & Bingöl, M. (2023). Ekstrem sporcuların spor yaralanma kaygı düzeyi ile karar verme stillerinin araştırılması. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1-Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 532-547. <https://doi.org/10.38021/asbid.1288603>
- Teodoro, J. I., Irving, E. L., Blaine, J. D., & Dalton, K. N. (2024, February). An urgent call for concussion incidence measures in para sport for athletes with vision impairment: A narrative review. *In Healthcare*, 12(5), 525. <https://doi.org/10.3390/healthcare12050525>
- Wang, X., Nasiruddin, N. J. B. M., Ji, S., Gao, X., Hassan, M. Z. B., Dong, D., & Samsudin, S. B. (2024). Effects of mindfulness-based programs on competitive anxiety in sports: A meta-analysis. *Current Psychology*, 1(13), 18521-18533 <https://doi.org/10.1007/s12144-024-05648-8>

Weith, M., Junge, A., Rolvien, T., Kluge, S., & Hollander, K. (2023). Epidemiology of injuries and illnesses in elite wheelchair basketball players over a whole season: A prospective cohort study. *BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation*, 15(1), 84. <https://doi.org/10.1186/s13102-023-00692-6>

Yarayan, Y. E., İlhan, E. L., Esentürk, O. K., Arı, Ç., & Gülşen, D. B. A. (2023). Does emotional intelligence affect mental toughness in physically disabled athletes? *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 231-242. <https://doi.org/10.25307/jssr.1228541>

Yıldız, A. B. (2022). Spor Bilimleri Fakültesi adaylarının spor yaralanması kaygıları ile sportif sorunlarla başa çıkma becerilerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 408-425. <https://doi.org/10.38021/asbid.1147442>

Zurita-Ortega, F., Chacón-Cuberos, R., Cofre-Bolados, C., Knox, E., & Muros, J. J. (2018). Relationship of resilience, anxiety and injuries in footballers: Structural equations analysis. *PLOS ONE*, 13(11), e0207860. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207860>